

skega učiteljstva ter naj objavlja svoje prispevke v slovenskem, hrvaškem in srbskem jeziku, s čimer lahko v cirilici. S tem skupnim glasnikom pokažemo svetu najjasneje, da umejemo prav program SHS. — Za tak list naj bi bila tri uredništva, in sicer za Slovence eno, za Hrvate eno, a za Srbe zopet eno. Vsa uredništva bi zbirala tvarino svojega učiteljstva ter jo pošiljala glavnemu uredniku. List naj bi bil početkom tednik, če bo pa pokazala potreba, dobimo lahko dnevnik. Kako naj se list imenuje in kje naj se tiska, o tem naj odločujejo naša zastopstva.

Enako preosnovno si moramo tudi pri naših pedagoških revijah. Združimo vse naše pedagoške revije, ki so naš »Popotnik«, hrvaški »Napredak« in srbska »Prosvjeta«, v eno skupno jugoslovansko pedagoško revijo, ki imej zopet tri posamezna uredništva za vsak narod zase, a enega glavnega urednika. Prepričani smo, da nam bo tako skupno, na višku pedagoških zahtev stoječa pedagoška revija več koristila, kakor sto majhnih pedagoških revij, ki imajo prav malo naročnikov in bralcev.

Otresimo se tistega lokalnega patriotizma in obmejne ozkosrčnosti! — Pomujmo zahteve sedanjega velikega časa!

2. Zaveza se preosnuj v toliko, da postane najtesnejša združitev učiteljstva v smislu naše SHS; Zaveza združi v sebi tri piemenske učiteljske pododseke, to je pododsek slovenskega, hrvaškega in srbskega učiteljstva, in ti pododseki skupaj tvorijo seje skupno Zavezo, ki reprezentuj na zunaj našo organizacijo in bodi naš skupni stanovski parlament.

Deželne meje opazujejo, kakor je sklenilo že Slovensko deželno učiteljsko društvo v Ljubljani.

Okrajna učiteljska društva naj se tudi razdružijo; zakaj sedanja okrajna učiteljska društva imajo pač preobširen teren, učiteljstvo je preraztreseno in se ne more tako udeleževati zborovanj, kakor bi se rado. In da je to naše mnenje pravo, dokazuje slučaj Postojnskega okrajnega učiteljskega društva, ki se je preosnovalo v dva pododseka, oziroma v dve društvi.

Preprijani smo pa tudi, da se bodo naši dosežani okrajni politični kakor šolski v najbližji bodočnosti preosnovali v take okraje, ki bodo najprikladnejši tako potrebam ljudstva, kakor tudi krajevnim zvezani. Ti učiteljski krožki bodo morali imeti v svojih programih kot eno glavnih točk: redna javna predavanja za ljudstvo.

Pri ustroju naše centralne Zaveze poudarjam to, da trajaj poslovna doba njegovega predsednika tri leta, a predsedniki naj se vrste tako, da imej vsak narod po eno dobo svojega predsednika, n. pr. prvo triletno dobo bi bil Srb, drugo Hrvat, a tretjo Slovenec predsednik. Ravnotako bi se morali vrstiti podpredsedniki. Tajniki bi morali biti pa stalni, in sicer trije, vsak narod imej svojega, zakaj le ti bi morali biti v trajnem stiku med posameznimi narodnostnimi zvezami.

3. Vdovsko društvo prenehaj. Pač pa naj se plačuje se vsem njenim dosežanim udom do njih smrti običajni dosežani prisnos, a končno ostalo imetje se porabi v to, da bodo dobivali otroci, posebno sinovi sedanjih vdov, ki se posvete višjim pedagoškim študijam, posebne ustanove. — Kot vzrok, da to društvo prenehaj, navajamo upanje, da nas bo naša Jugoslavija plačevala tako, da nam ne bo treba znašati za svoje žene in otroke posebnih fondov.

4. »Samopomoč« moramo tudi reorganizirati, in sicer v tem smislu, da raztegni svoj delokrog na vse dosežanje jugoslovanske dežele in da bodi včlanjenje obvezno.

5. Našo Narodno šolo« bo treba tako preosnovati, da postane akcijsko društvo v najširšem pomenu, ki naj si postavi kot končni cilj lastno papirnico in pa lastno tvornico za izdelovanje zvezkov in šolskih potrebščin.

6. Temeljite preosnove potrebuje tudi naša »Slov. Šolska Matica«. Strniti jo moramo najtesneje s »Hrvaškimi pedagog. književnim zborom«, da bosta izdajala toliko in toliko pedagoških publikacij, obvezno za vse člane v obeh jezikih, seveda pod dvema urednikoma. Če imajo pa še Srbi kako slično društvo, se združi tudi s tem, da postane eno telo.

7. Dotakniti se hočem še naše posojilnice. Tudi ta deluj na to, da dobe ostala dva naša brata svojo posebno posojilnico, a skupno naj se osnuje osrednja učiteljska banka, ki posluj v vseh finančnih zadevah in ki financiraj vsa naša gospodarska podjetja.

8. Tudi naša aprovizacijska podjetja, ki so se pač porodila, a ostala samo pri porodu, bo treba prijeti drugače v roke, da postanejo življenja sposobna in da bomo od njih res kaj imeli. Menda so tovariši, ki so sedaj na čelu teh aprovizacijskih odborov, izprevideli, da ni dovolj za

tako podjetje, ako jim je kak bivši »c. kr. glavlar« dal prijazno besedo in obljubo, da bo pomagal, a je ostalo le pri obljubi. — No, o tem hočemo izpregovoriti prilično v posebnem poglavju.

Sklepno še to-le: Preprijan sem, da bom s temi svojimi predlogi in preosnovami naletela na marsikatero nasprotje, da me bo ta ali oni tovariš tako ali tako zavrnil. Dobro, naj me! Moj namen je pač v prvi vrsti ta, da spravim vsa ta vprašanja na dnevni red in v tek in trdno verujem, da bodo slednjč v veliki večini obveljali moji nasveti in predlogi.

Tovariši, ki ste dobre volje in čutite v sebi veselje do lepše bodočnosti in udobnejšega življenja v naši mladi Jugoslaviji, na dan s svojimi mislimi, ker bodočnost je naša!

Iv. Šega.

Opomba uredništva: O vseh teh in sličnih predlogih gre predvsem beseda upravnemu odboru in delegaciji Zaveze, oziroma občinam zborom imenovanih društev. Vsak predlog je lažji kakor njegova izvedba. Naša skrb bodi, da ob tem reformujočem delu ustvarimo res nekaj dobrega in stalnega.

Delo našega učiteljstva za Jugoslovanstvo.

Radoslav Knaflič.

(Dalje.)

Izpis iz zapisnika z dne 4. XI. 1918.

1. Neodvisna Jugoslavija in šola.

Predsednik otvori sejo ter naznani uradno že obče znano dejstvo, da se je te dni ustanovila in proglasila neodvisna država Jugoslavija z rhorovno vlado v Zagrebu ter za slovenske pokrajine z Narodno vlado v Ljubljani. Njegovemu vabilu, naj zakliče učiteljstvo svoji novi državi »Zivela Jugoslavija!«, so se vsi pričujoči soglasno z navdušenjem odzvali.

Predsednik utemeljuje na to, naj se odslej na štiri razrednici na Dobju opusti učni predmet — nemški jezik. V smislu določb člana XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. XII. leta 1867, državnega zakonika broj 142, se že pod avstrijsko vlado ni imel nihče siliti k učenju drugega deželnega jezika; storili smo to vendar, ker nas je nemški birokratizem v to silit. Z ustanovitvijo Jugoslavije odpade ta protizakoniti pritisk, zato bi zakrivilo nasilstvo in protizakonitost nad našimi mami, ako bi ta predmet na narodnih šolah še nadalje poučevali. Od danes naprej odpade torej ta pouk.

Namesto odpadlih ur nemškega jezika se naj učenci vadijo v učnem, t. j. slovenskem narečju s posebnim oziranjem na sorodne izraze srbohrvaškega narečja. Cenjeno učiteljstvo se blagovoli v to svrhu vsak dan pripravljati, si dotične sorodne izraze sestavljati ter v dvomljivih slučajih vprašati za svet predsednika, ki je tega narečja vešč.

Kar se tiče cenjenega učiteljstva samega, prosi predsednik, naj blagovoli tudi vse svoje ravnanje in delovanje zunaj šole spraviti v sklad v vseh ozirih z Jugoslavijo, tako kakor je bil to že omenil v 15. točki svojih opomb v zapisniku 1. domače učiteljske seje tekočega šolskega leta, zlasti naj si nihče ne vzdržuje nemških političnih in tudi ne nemških šolskih časopisov.

Veroučitelj Žagar Ivan predlaga, naj blagovoli učiteljstvo na to delovati, da se vse učne knjige potrebam nove države primerno preurede, zlasti se naj v zemljepisju in zgodovini posebno ozira na Jugoslavijo. Soglasno sprejeto.

Izpis iz zapisnika z dne 30. XI. 1918.

Radoslav Knaflič razpravlja zadevek »Nadaljnja izobrazba slovenskega učiteljstva.«

Uvod: Vsakega človeka uči življenje do smrti, t. j. ga vedno nadalje izobrazuje. To velja posebe o razumnih (inteligentnih), ki sodi med nje tudi narodno učiteljstvo. Ne samo službena, temveč i pravna dolžnost predpisuje vsaki učni osebi, naj se nadalje izobrazuje. Sredstva za učiteljevo nadaljnjo izobrazbo so:

1. Vsakdanja priprava na pouk, ki je zaradi izprememb razmer in gotovih silnih zunanjih učinkov zlasti v vojnem in njemu sledečem času tudi starejšemu učitelju nujno potrebna.

2. Čitanje didaktično pedagoških knjig, posebno onih, ki jih izdaja Slovenska Šolska Matica.

3. Čitanje pedagoške revije »Popotnik«, ki ga izdaja Zaveza jugoslovanskega učiteljstva v Ljubljani.

4. Čitanje zabavnih in znanstvenih knjig, ki jih izdaja Matica Slovenska v Ljubljani.

5. Z ozirom na stanovski in socialni razvoj učiteljskega stanu in za konstelacijo njegovega razmerja do naroda, ozi-

roma do države in za jačjenje svoje notranje organizacije je vsaki učni osebi neobhodno potrebno čitanje učiteljskih in šolskih listov, ki jih izdaja Zaveza jugoslovanskega učiteljstva. Ker krene z ustanovitvijo Jugoslavije slovensko šolstvo na jugoslovansko pot ter se bo razvijalo v slovenskem duhu, se naj naračevanje nemških učiteljskih in šolskih listov docela opusti, to pa tudi zaradi tega, ker je prva dolžnost našega učiteljstva, podpirati književnost svojega naroda ter se mora na vsak način smatrati za narodni greh, ako jugoslovanski učitelj odtrgava naši književnosti dohodke ter jih naklanja nemški književnosti. Kdor ima več gmotnih sredstev na razpolago, je njegova dolžnost, si z ozirom na izobrazbo jugoslovanskega jezika naročiti šolske in učiteljske liste srbohrvaškega narečja.

6. Vsaka učna oseba mora biti član učiteljske organizacije, t. j. svojega okrajnega učiteljskega društva; zakaj le potom organizacije si pridobi učiteljstvo moč, vplivati na primernejši razvoj šolstva in učiteljskega stanu.

7. K nadaljnji izobrazbi jugoslovanskega učiteljstva sodi tudi zanimanje za stanje in razvoj severoslovanskega šolstva. Komur to dopušča gmotna sredstva ter če ima kaj več časa in volje na razpolago, naj si naročuje in čita namesto nemških severoslovanske knjige, časopise, revije itd.

8. Kar zadeva nadaljnjo izobrazbo slovenskega narečja jugoslovanskega jezika, je dolžnost slehrne učne osebe: a) se bližati v šolskem pouku in v svoji pisavi srbohrvaškemu narečju, b) se učiti srbohrvaškega narečja jugoslovanskega jezika na podlagi kake slovnice, oziroma časopisov — knjig in — če le mogoče — tudi konverzacije. Znanje jugoslovanskega jezika obstoji poglavito v znanju sorodnih izrazov slovenskega in srbohrvaškega narečja, n. pr. učenec = učenik, brati = čitati, berilo = čtivo, šteti = brojiti, število = broj, koč = kuća, pohištvo = pokućstvo, krog = krug, pravec = pravac itd.

9. Kdor čuti v sebi zmožnost, naj ne sodeluje pri razvoju jugoslovanske književnosti samo kot dojemalec (konsument) in čitatelj, temveč tudi kot proizvajalec (producent), t. j. pisatelj v katerisibodi stroki, a vselej s težiščem k srbohrvaškemu narečju jugoslovanskega jezika.

10. Da se dobi pregled, kako se člani posameznih učiteljskih zborov nadalje izobrazujejo, naj o tej zadevi na domačih mesečnih sejah učiteljstva večkrat razpravljajo.

11. Za nas veljaj vedno le načelo: Izobrazba jugoslovanskega učitelja bodi v prvi vrsti vselej jugoslovanska, a šele v drugi, če so k temu dani pogoji, severoslovanska, nikdar pa ne tujerodna, izvzemši slučaje znanstvenih študij.

Ti stavki so bili po kratki debati soglasno sprejeti.

Draginske doklade za leto 1919.

NAREDBA

poverjenika za uk in bogočastje in poverjenika za finance

o draginjskih dokladah za aktivne in vpokojene učiteljske osebe javnih ljudskih in meščanskih šol ter vdove in sirote po takih učiteljskih osebah za dobo od 1. januarja do 30. junija 1919.

§ 1.

Za aktivne učitelje ljudskih in meščanskih šol z izpričevalom zrelosti, oziroma tudi učne usposobljenosti se določajo draginjske doklade iz državnih sredstev za leto 1919 po sledeči razpredelnici:

Skupna službena doba	I. razr. rodov. stan 1 oseba	II. razr. rodov. stan 2 osebi	III. razr. rodov. stan 3-4 osebe	IV. razr. rodov. stan 5-6 oseb	V. razr. rodov. stan več kakor 6 os
	letnih kron				
A. za ljudskošolske učitelje:					
do všteti 10 let	972	1440	1968	2496	3024
od 10 do všteti 16 let	1272	1752	2280	2808	3336
od 16 do všteti 23 let	1548	2016	2544	3072	3600
od 23 do všteti 40 let	1752	2472	3000	3528	4056
B. za meščanske učitelje:					
do 10 let	1272	1752	2280	2808	3336
od 10 do všteti 17 let	1548	2016	2544	3072	3600
od 17 do všteti 27 let	1752	2472	3000	3528	4056
od 27 do všteti 40 let	1776	2916	3588	4260	4932

Opomnje:

1. V rodovinski stan se ušteva o osebe kakor pri odmerjevanju draginjskih doklad državnih uslužbencev.

2. Za učiteljice, ki so poročene z učitelji, se odmerjajo draginjske doklade po prvem razredu razpredelnice; take učiteljice se ne upoštevajo pri rodovinskem stanu učiteljevem.

§ 2.

Učiteljskim substitom, pomožnim učiteljem obojega spola in učiteljskim osebam, ki so nastavljene za nagrado, gre 548 kron draginjske doklade.

§ 3.

Nekdanjim učiteljem ljudskih šol, ki uživajo pokojnino, se dovoljuje 576 kron, ako imajo skupne službene dobe do 15 let; 720 kron, ako imajo daljšo skupno službeno dobo.

Nekdanjim učiteljem meščanskih šol, ki uživajo pokojnino, gre 676 kron, ako imajo službene dobe do 10 let; 720 kron, ako imajo skupne službene dobe do 20 let; in 756 kron, ako so še dalje služili.

§ 4.

Vdovam učiteljev ljudskih šol, ki uživajo preskrbninske prejemke, se dovoljuje 468 kron, ako je imel umrl mož skupne službene dobe do 15 let, in 576 kron, ako je imel daljšo skupno službeno dobo.

Vdovam učiteljev meščanskih šol, ki uživajo preskrbninske prejemke, gre 468 kron, ako je imel umrl mož skupne službene dobe do 10 let; 576 K, ako je imel vsega skupaj službene dobe do 20 let, in 684 K, ako je še dalje služil.

§ 5.

Vsaki siroti brez staršev, ki uživa konkretualno pokojnino, nadalje vsaki siroti brez očeta, za katero gre učiteljevi vdovi vzgojevalni prispevek, se dovoljuje draginjsko doklado po pravilih, ki veljajo za državne uradnike, ako se sirota brez očeta ni že upoštevala ob odmeri draginjske doklade, ki jo dobiva odovdela učiteljica.

§ 6.

Nekdanjim učiteljskim osebam, vdovam in vsaki učiteljski siroti, ki uživajo miloščino (milostni preskrbninski užitek), se dovoljuje draginjsko doklado po določilih za državne uradnike.

§ 7.

V skupno službeno dobo, po kateri se odmerja draginjska doklada po §§ 1., 3. do 4. te naredbe, se šteje vse dejansko in javni šolski službi dovršeni službeni čas.

V Ljubljani, dne 13. decembra 1918.

Dr. Kukovec l. r. Dr. Verstovšek l. r.

Ubogi Potokar!

(Z Dolenjskega.)

Naš tovariš Potokar, ki ga je tako neusmiljeno mesaril nadzornik Opeka — kakor smo v zadnjih dveh »Tov.« brali in kakor smo tukaj pri nas že dolgo vedeli — je zopet bolan. Bolan je že bil, ko ga je prišel razjajeni Opeka nadzorovat, a od tistega dne si ne more opomoči. Preveč globoko so ga ranile v živo srce in v mehko dušo strašne besede nadzornikaduhovnika, izgovorjene na propovednici v cerkvi v pričlo množice ljudstva in mladine! Ta duševna bolešt, ta bolešt tako kruto užaljenega nedolžnega našega tovariša, ga neprestano razjeda kakor črv. Telesne sile so mu pod pritiskom in vplivom duševne rane zopet odpovedale, da mora iskati zdravniške pomoči celo v daljnji Ljubljani pri specialistih. Da, ali je vprašal Opeko, je li sme k zdravniku? In kdo mu povrne stroške? In kdo mu vzame črva iz prsi?

Na vsa ta vprašanja odgovarjamo vsi soglasno, da s tovarišem Potokarjem solidarno sočuvstvujemo, da je njegova bolečina naša bolečina in da čutimo kruto in predrzno žalitev od strani nadzornika Opeke mi vsi in da tudi mi vsi za to žalitev zahtevamo zadoščanja!

Kakšnega zadoščanja hočemo? Ako bi bilo v nadzorniku Opeki kaj močatosti, bi že takoj takrat izvajal posledice, ko se je razsula stara Avstrija in je pod njenimi razvalinami obležala razbita moč njegovega protektorja — dr. Šusteršiča. V zavesti, da je dogospodaril in da nima v novi dobi demokracije, svobode in pravičnosti ničesar več iskati, bi se moral prostovoljno tmakniti, saj je s svojim odurnim vedenjem, s svojo kopijo Šusteršičevega napuha in avtokratstva že dovolj dolgo poniževalno gospodoval nad nami! Spoznati bi moral — toliko inteligence menda vendar ima! — da ga živ krst več ne mara in da se mu obešajo na suknjo le še petolizniki, ki z njim vred zaslužijo enako usodo. Vedeti bi moral, da toliko dlje časa škoduje šolstvu in ovira učiteljstvo pri delu, kolikor dalje sedi na svojem nadzorniškem stolu! Toda teh edino možnih posledic dr. Opeka ni izvajal, ker si nemara misli, da je jugoslovanski učitelj še vedno isti suženj, kakor je bil prejnj